

Opetus- ja kulttuuriministeriö
aikuistenperusopetus@minedu.fi

Viite: OKM045:00/2013

Aikuisten maahanmuuttajien perusopetus

Yleistä

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Kuntaliiton lausuntoa aikuisten maahanmuuttajien perusopetusta koskevasta työryhmämuistiosta. Lausunto on pyydetty toimittamaan sähköpostitse ministeriöön 5.12.2014 mennessä.

Työryhmän työn taustalla on valtion kotouttamisohjelma 2012-2015, jonka yhtenä tavoitteena on, että maahanmuuttajat ja maahanmuuttajataustaiset osallistuvat koulutukseen samassa suhteessa kuin kantaväestö.

Työryhmän mukaan puuttuvat perusvalmiudet voivat muodostua yhdenvertaisuuden toteutumisen esteeksi, vaikeuttaa tutkintotavoitteiseen koulutukseen pääsyä ja opintomenestystä sekä kotoutumisen onnistumista. Työryhmä pitää erittäin tärkeänä, että asiaan kiinnitetään erityishuomiota ja parannetaan aikuisten maahanmuuttajien mahdollisuuksia suorittaa perusopetuksen opinnot.

Kuntaliitto haluaa muistuttaa, että nykyisen kotoutumiskoulutusjärjestelmän omaehtoinen opiskelu on kasvattanut kuntien rahoitusosuutta aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksesta, koska työpoliittista kotoutumiskoulutusta ei ole resursoitu riittävästi.

On myös todettava, että työpoliittisen kotoutumiskoulutuksen riittämättömyyden vuoksi esimerkiksi nuorille tarkoitettua ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta käytetään aikuisten maahanmuuttajien omaehtoisena koulutuksena. Tällöin nuorille maahanmuuttajille tarkoitettussa koulutuksessa on suurin osa sellaisia maahanmuuttaja-aikuisia, jotka kuuluisivat työpoliittisen kotoutumiskoulutuksen puolelle. Kuntaliitto painottaa, että työvoimakoulutuksena tarjottavaa kotoutumiskoulutusta on järjestettävä tarvetta vastaavasti.

Työryhmän ehdotukset

Oppivelvollisuusiän ylittäneiden maahanmuuttajien mahdollisuuksia suorittaa peruskoulun oppimäärä pohtinut työryhmä esittää uudistuksia koulutusrakenteeseen, rahoitukseen, opintojen suorittamiseen joustavoittamiseen ja opintososiaalisiin etuisuuksiin.

Työryhmä ehdottaa aikuisten perusopetukseen uutena mallina perusopetuksen valmistavaa vaihetta ja alkuvaihetta, yhdistämällä aikuisten perusopetuksen alkuvaihe ja aikuisten perusopetukseen valmistava opetus sekä aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus.

Työryhmän mukaan aikuisten perusopetuksen valmistavan vaiheen ja alkuvaiheen tavoitteena on, että opiskelijat hankkivat sellaisen osaamistason kussakin aikuisten perusopetuksen tuntijaon mukaisessa oppiaineessa, että se mahdollistaa opintojen aloittamisen varsinaisessa aikuisten perusopetuksessa ja että he saavuttavat vaadittavan kielitaidon joko suomen tai ruotsin kielessä.

Kuntaliitto kannattaa esitettyä aikuisten maahanmuuttajien perusopetukseen liittyvää rakenteellista muutosta yhdistämällä aikuisten perusopetuksen alkuvaihe ja aikuisten perusopetukseen valmistava opetus sekä aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon koulutus yhdeksi kokonaisuudeksi.

Liitto pitää hyvänä asiana sitä, että ehdotus uudesta aikuisten perusopetuksen valmistavasta vaiheesta on valmisteltu siten, että se on toteutettavissa nykyisten määrärahojen puitteissa.

Työryhmä ehdottaa aikuisten perusopetuksen siirtämistä kokonaan valtion rahoitettavaksi. Valtion ja kuntien yhteisesti rahoittamaksi toiminnaksi jäisi vain esi- ja oppivelvollisuusikäisille järjestettävä maahanmuuttajien perusopetukseen valmistava opetus.

Aikuisten perusopetuksen siirtäminen kokonaan valtion rahoittamaksi siten, että rahoitusvastuu kunta-valtio -suhteessa pysyisi neutraalina, edellyttäisi työryhmän näkemyksen mukaan kunnan peruspalvelujen asukaskohtaisen omarahoitusosuuden lisäämistä vuositasolla noin 1,02 eurolla.

Samanaikaisesti kunta-valtio -suhteen perustana olevasta kustannuspohjasta vähennettäisiin aikuisten perusopetuksen arvioidut kustannukset. Arvioituina kustannuksina pidetään aikuisten perusopetuksen valtionosuuden perusteena olevia kustannuksia. Työryhmän arvion mukaan siirtyvä osuus on arviolta n. 5,5 miljoonaa euroa.

Kuntaliitto pitää perusteltuna työryhmän ehdotusta aikuisten perusopetuksen siirtämisestä kaikilta osin valtion rahoittamaksi. Kuntaliitto edellyttää, että aikuisten perusopetuksen muuttaminen valtionrahoitteiseksi toteutetaan kunta-valtio -suhteessa kustannusneutraalilla tavalla. Kuntaliiton näkemyksen mukaan tämä edellyttäisi, että valtionosuusjärjestelmässä nykyisin oleva kuntien rahoitusosuus poistettaisiin ja samalla valtiolle lisättäisiin nykyistä kuntien rahoitusosuutta vastaava osuus.

Työryhmä esittää, että aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetus rahoituksineen siirtyisi työ- ja elinkeinohallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Siirtyvä määräraha olisi suuruudeltaan noin 4-5 miljoonaa euroa.

Kuntaliitto kannattaa aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetuksen siirtämistä rahoituksineen työ- ja elinkeinohallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriölle. Kuntaliiton näkemyksen mukaan maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetus kuuluu sisällöllisesti paremmin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle. Se luo myös paremmat edellytykset aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen kokonaisvaltaiselle ohjaukselle ja toteuttamiselle.

Kuntaliitto korostaa, että aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetuksen rahoitus tulee olla työryhmän tekemien linjausten mukaisesti kokonaan valtion vastuulla.

Työryhmän muistiossa työ- ja elinkeinohallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriölle siirtyvän määrärahan suuruus on suuntaa antava ja kuntaliitto edellyttää, että siirtyvän määrärahan osalta tehdään tarkat todellisiin kustannuksiin perustuvat laskelmat ennen rahoitussiirron toteuttamista.

Kuntaliitto kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että mikäli aikuisten maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetus rahoituksineen siirtyy työ- ja elinkeinohallinnolta opetus- ja kulttuuriministeriölle, luku- ja kirjoitustaidon opettamisessa huomioidaan myös työ- ja elinkeinotoiminnan tarpeet.

Työryhmä esittää, että rahoitusjärjestelmää muutettaisiin siten, että se mahdollistaisi uuden aikuisten perusopetuksen koulutusrakenteen mukaisen opiskelun päätoimisena, sivutoimisena tai aineopintoina.

Kuntaliiton näkemyksen mukaan ehdotus joustavoittaisi aikuisten maahanmuuttajien hakeutumista suorittamaan perusopetuksen opintoja ja lisäksi maahanmuuttajien edellytyksiä perusopetuksen oppimäärän suorittamiselle.

Työryhmä ehdottaa kotoutumistuella tuettavien omaehtoisten opintojen enimmäistukiajan pidentämistä 48 kuukauteen nykyisen 24 sijaan. Työryhmän arvion mukaan pidennys koskisi arviolta 600 henkilöä vuosittain. Tältä osin lisäkustannukset olisivat arviolta 2,8 milj. euroa vuodessa.

Kuntaliitto edellyttää, että omaehtoisten opintojen enimmäistukiajan pidentäminen 48 kuukauteen toteutettaisiin kokonaisuudessaan valtion rahoituksella. Edelleen liitto esittää, että kotoutumistuella tuettavien omaehtoisten opintojen enimmäistukiajan pidentämisestä tehdään tarkemmat vaikutusarvioinnit.

Lisäksi esitetään, että opintotukea voisi saada myös aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa suoritettaviin päätoimisiin peruskouluopintoihin.

Kuntaliitto korostaa, että opintotuen myöntäminen aikuislukioissa ja muissa oppilaitoksissa suoritettaviin päätoimisiin peruskouluopintoihin lisäksi opintotuen kustannuksia. Kustannuslisäyksen määrä on riippuvainen tuen saajien määrästä, iästä ja asumismuodosta. Työryhmän arvion mukaan opintotuen laajentaminen lisäksi kustannuksia noin 1 miljoonalla eurolla.

Kuntaliitto edellyttää, että opintotuen laajentamisen osalta aikuislukioihin ja muihin oppilaitoksiin suoritetaan tarkemmat vaikutusarvioinnit.

Kuntaliitto pitää työryhmän ehdotuksia aikuisten maahanmuuttajien perusopetuksen nykytilan parantamiseksi pääosiltaan kannatettavina. Liitto pitää hyvänä asiana, että muistiossa on jo tässä vaiheessa paneuduttu työryhmän ehdotusten kustannusvaikutuksiin ja esitetty mallinnus aikuisten perusopetuksen siirtämisestä kokonaan valtio-rahoitteiseksi.

SUOMEN KUNTALIITTO

Terhi Päivärinta
johtaja, opetus- ja kulttuuri

Juha Karvonen
kehittämispäällikkö

